

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISTĚ
V TELČI

Interní komise odboru péče o památkový fond Územního odborného pracoviště v Telči

Zápis z Interní komise Národního památkového ústavu,
Územního odborného pracoviště v Telči
Dne 23. 06. 2022

Interní komise ve složení:

MgA. Jan Klimeš, Ph.D.
Ing. arch. Jan Bazala
Ing. Andrea Peňáz
Mgr. David Pavlata (nepřítomen – omluven)
Mgr. Jakub Svoboda
Mgr. Miloslav Zášková
Bc. Jan Večeřa

Dále přítomni:

Mgr. Petra Šperlová – územní garant

Hosté:

Ing. et Ing. arch. David Mikulášek a Ing. arch. Filip Musálek – zhotovitelé architektonicko-urbanistické studie

1.

Předkladatel (garant dotčeného území):

Mgr. Petra Šperlová

Akce (specifikace dotčené lokality KP, NKP, MPR, MPZ, OP):

Historické centrum města Velké Meziříčí (v rozsahu ulic Radnická, Vrchovecká, Mlýnská, Náměstí, Rozkoš, K Haltýři, Kostelní, Komenského, U Bašty). Městská památková zóna Velké Meziříčí, rejst. č. ÚSKP ČR 2106.

Předmět projednávání (předpokládaný rozsah prací):

Rekonstrukce náměstí a blízkého okolí dle *Architektonicko-urbanistické studie náměstí a přilehlých ulic ve Velkém Meziříčí*, rozpracovanost 02/2022, zpracovatelé: Ing. arch. Linda Obršálová, Ing. arch. Filip Musálek a Ing. et. Ing. arch. David Mikulášek.

Závěr:

Upravená varianta architektonicko-urbanistické studie předkládá dílčí změny vyvolané požadavky investora (města Velké Meziříčí) a současně většinově reflektuje připomínky vznesené IK při prvním projednání konceptu (viz zápis ze dne 7. 2. 2022), což více přibližuje návrh do další fáze projekčního zpracování. Studie slouží jako podklad pro jiného zpracovatele projektové dokumentace, který teprve vzejde z výběrového řízení, by měla v konečné verzi dosahovat vyšší úrovně podrobnosti, tzn. jednoznačně vydefinovat parametry nezbytné pro zajištění kompozičního a výtvarného řešení, jež by měly být v dalších stupních projektu obsaženy a respektovány, aby nedošlo k odchýlení od autorské myšlenky či kvalitativní úrovně. Komise požaduje, aby v dalších stupních projektové dokumentace byly komplexně řešeny technické detaily, kterými by bylo možné předejít nežádoucím důsledkům v realizaci:

- Konkretizovat řešení elektrických přípojek a stožárů světel. Kdyby např. město potřebovalo do stožáru vložit také elektřinu pro vánoční osvětlení, mohlo by se stát, že nahoře by velký a silnější stožár bylo nutné zaříznout, čímž by lampa shora nešla osadit bez přechodky a takto by pak vypadala neproporční. Rovnou předesíláme, že design svítidlo vyžaduje také design stožár, tzn. dražší s kónickým zakončením.
- Stanovit teplotu chromatičnosti nového veřejného osvětlení ve žlutém světelném odstínu (ne bílém), tzn. v rozmezí 3000-4000 Kelvinů.
- Upřesnit kladení obrub i v přilehlých komunikacích mimo vlastní plochu náměstí, aby bylo předejito situacím, kdy se teprve při realizaci řeší nově umísťované obruby, např. i mezi chodníky a fasády domů.
- Prvky související s kamennou zádlažbou budou řešeny ze stejné materiálové škály, tzn. že materiálu kamenných kostek bude odpovídat i přírodní kamenné provedení řezaných obrub, varovných a signálních pásů, vodících linií, linií dopravního značení atd. Pro případné varovné a signální pásy bude využita výjimka vyhlášky č. 398/2009 Sb. týkající se ustoupení od vizuálního kontrastu varovných a signálních pásů na území MPZ. Optimálně bude provedení těchto pásů sjednoceno s řešením na ulici Novosady. Zaoblené linie chodníků budou lemovány kamennými obrubami vyrobenými v příslušném poloměru křivky, tzn. že nebudou segmentované z přímých kusů.
- Návrh veřejného, event. „slavnostního“ osvětlení bude podložen světelnou studií. Osvětlení bude navrhováno na minimální normové hodnoty intenzity osvětlení.
- Pro výběr mobiliáře považujeme za určující dodržení prezentované úrovně: sériově vyráběný, ale autorsky designovaný mobiliář městského typu, zvýšené estetické nároky před technickými a ekonomickými (např. skrytá kotvení, kvalitnější materiál, kónické stožáry lamp, subtilní dimenze profilů...), použití odlišných typů v rámci jedné modelové řady (např. lampy s odlišným způsobem uchycení, lavičky s různými rozměry a užitím opěradla), individuální architektonický prováděcí návrh specifických prvků v solitérních pozicích, zachování plochy náměstí bez celoročně umístěných prodejních stánků, kiosků, přístřešků apod.

Zdůvodnění:

Aktualizovaný návrh postihuje dílčí změny v reakci na požadavky města, které se v souhrnu týkají zejména dopravně-dispozičního řešení, navýšení parkovacích kapacit a pobytových zón, efektivnější využitelnosti náměstí, typové obměny mobiliáře a taxonů vysazovaných stromů či úpravy výtvarného pojetí parteru.

Již na předešlém projednání Interní komise poukazovala na vhodnost plynulejšího vedení směrové křivky diagonály komunikace mezi ulicí Vrchoveckou a náměstím, která je vedena takřka v pravém úhlu a zatažena hlouběji za hranici křižovatky, čímž vytváří značné předpolí před radnicí. Křivka silnice sice doznala určité korekce, avšak stále nekonvenuje s historickým průběhem komunikace a po staletí fungující komunikační i kompoziční složkou náměstí s dominantní křivkově utvářenou podélnou osou plynule pokračující v prodloužení ulic Radnická a Komenského.

Pozitivně lze hodnotit sjednocení materiálové a formátové roztržitosti dlažeb předešlého návrhu a majoritní použití žulové kostky kombinující štípané a řezané povrchy. Obdobně vnímáme i upuštění od členících linií dotažených původně až k domům. Hladké a barevně kontrastní pásy velkoformátové dlažby jsou nyní redukovány pouze na středovou plochu a již opticky nepropojují skrze celé náměstí linie portálů jednotlivých vjezdů měšťanských domů, což činilo plochu náměstí její segmentací na menší nepravidelné úseky a vizuálním prolnutím dopravních a pěších tras nepřehlednou. Ponechání linií pouze ve středu náměstí považujeme za přijatelnou grafickou kresbu jinak jednolitě plochy, kterou nijak razantně netříští. Současně rozvržení pásů neopouští prvotní autorskou ideu a nadále si uchovává originalitu vzoru s pomyslnými vazbami na portály.

Organizace parkování se nově soustřeďuje po obvodu středového ostrůvku náměstí, a to rozšířením parkovacích kapacit do severní části, která byla původně zamýšlena jako pěší zóna. Zprůjezdnění severní větve okružní komunikace není z pohledu památkové péče konfliktní a současně dává prostor efektivnějšímu využití náměstí bez dopravního uzavření při kulturních akcích. Parkovací plochy jsou navrhovány v rozumné míře a nabízí určité osově souměrné kompoziční uchopení centrálního prostoru. Z praktických důvodů je ponechán způsob podélného stání, tedy rovnoběžného s hlavní osou náměstí, s cílem dosáhnout umenšení hmot parkujících aut a tudíž minimalizaci jejich vnímání v průhledech. Požadavek operativního stání na chodníku podél jižní fronty domů nepovažuje Interní komise za optimální, neboť generuje kumulaci svislého dopravního značení, které, ač třeba dočasné a snadno demontovatelné, v konkrétních pozicích a standardizovaných rozměrech konfrontuje blízké architektonické dominanty měšťanských domů a obecně je nelze považovat za přínos ke kultivované prezentaci historické formy tržiště. Nezbytnost vodorovného značení je alespoň navrhována v nenápadně podobě (např. barevnými terči umístěnými na dlažbě), což je bezpochyby přijatelnější způsob nežli prosté vymezení značkovací barvou. Navýšení parkovacích kapacit u kostela sv. Mikuláše a reorganizace stání z původně podélných na šikmá se v rámci dopravního systému centra drží v únosných mezích, avšak je nutno podotknout, že hmoty a siluety aut se budou dostávat do kolize s blízkými pohledy a průhledey ke kompozičně situované sakrální stavbě, jež má v urbanismu náměstí prvořadé postavení.

Změnu dopravního režimu v ulici Radnická si vyžádalo zrušení plánovaného výjezdu z parkoviště na silnici II. třídy (II/602), které neuspělo z bezpečnostně-dopravního hlediska. Vznik výhybny reagující na obousměrný provoz lze považovat za tolerovatelný zásah do celistvosti historického půdorysu ve prospěch obecné potřeby, avšak za předpokladu, že odstavný záliv bude korigován plynulejším a pokud možno souměrným tvarem bez ostrých přechodů, tzn. že obrubník bude veden v plynulé křivce a odstavná plocha bude dlážděna žulovou kostkou, aby co nejméně kontrastovala

s plochou chodníku, do nějž se zařezává. Tvarově se jedná o cizorodý prvek, vstupující do jinak čitelného profilu ulice s jednotnou šířkou vozovky a vnějších chodníků. Nešťastnou rovněž vnímáme polohu zálivu, která koliduje s nejužším místem mezi fasádami.

Nejvíce sporným bodem předešlého návrhu bylo z pohledu Interní komise umístění a hustota nově vysazovaných stromů v centrální části náměstí, které dvouřadým uspořádáním vzbuzují riziko optického přehlušení nosné kompoziční osy mezi radnicí, svatojánským sloupem, kašnou a kostelem sv. Mikuláše. Srovnáním s nejstaršími snímky náměstí z období cca 3. čtvrtiny 19. až 1. poloviny 20. století návrh dosadby do jisté míry rekonstruuje doložené historické řešení (2 ks – sloup – 2 ks – 1 ks – kašna – 1 ks – 1 ks), které bylo dílčími zásahy v letech minulých narušeno. Nově však přidává dvojici stromů před skulpturu a pomník válečným obětem, což v řádu několika let až desetiletí povede ke stále většímu odstínění sloupu a vrcholové sochy sv. Jana Nepomuckého objemem zapojených vzrostlých korun dřevin a k potlačení dominantní role památky jakožto hlavního akcentačního prvku středové plochy náměstí. Nutno upozornit i na tu skutečnost, že doprovodná zeleň navrhovaných lip v blízkosti skulptury povede k ulpívání depozitů a nektaru v období kvetení na povrchu kamenosochařského díla, což logicky zkracuje interval jeho nutné konzervace. Zpracovatelé návrhu odůvodňují dosadbu snahou o zachování hodnotných komponent náměstí, kde skupina stromů vytváří estetickou i funkční nadhodnotu, jež převyšuje důležitost průhledových a kompozičních os. Interní komise vnímá obecný přínos vegetace pro lepší mikroklima městského prostředí a kvituje legitimní dosadbu kolem světeckého sloupu, kde doplňuje kompoziční symetrii, přesto doporučujeme redukovat zbylé stromy nad rámec výše zmíněné skupiny pouze do jednořadé linie, která zejména novou budoucí kompozici přiblíží z hlediska zeleně do historické podoby náměstí, tedy do podoby, kdy se zeleň na daném náměstí prvotně objevila a kdy její umístění bylo vhodné promyšlené, nejen z hlediska kompozičního, stanovištního, ale i vizuálního, estetického a pohledového.

Volba dřevin – líp zelených (*Tilia × euchlora*) sice odpovídá taxonům, které jsou v prostředí českých historických měst z pohledu památkové péče již rozšířené a zažité, přesto lze jako vhodnější variantu do předmětného městského prostředí doporučit použití spíše taxonu líp stříbrných (*Tilia tomentosa*), které jsou odolnější vůči suchu a lépe snášejí znečištěné ovzduší i zasolení v zimních měsících. Výsadba by měla pamatovat na cílovou velikost dřevin (zejména celkovou výšku v dospělosti a výšku zapěstování korun), aby nebyla zásadně omezena čitelnost fasád domů a solitérních sochařských děl. Úkolem zeleně je vhodně dotvářet dané prostředí náměstí, tj. především plnit funkci doplňkovou. Za nepřilíživou považujeme prezentovanou etapizaci obměny dřevin, která rozděluje výsadbu do horizontu několika (i desítek) let, jež povede k disproporcím v růstu dřevin, což není zcela žádoucí. S doloženým historickým stavem se pojí i myšlenka zachování a rehabilitace vodovodní pumpy na náměstí, včetně jejího návratu do původní pozice ke kašně, jakožto pendantu vůči poslednímu nejjižnější situovanému stromu.

Kladně lze hodnotit vyloučení stromů z nárožní pozice před budovou funkcionalistické lékárny či upuštění od výrazného barevného zbarvení olistění dubu červeného při kostele sv. Mikuláše, kde je pro nekonfliktní zapojení solitérní dřeviny na pozadí bíle líčených fasád nejvhodnější zelená barva koruny (olistění). Řazení stromů podél ulice Komenského je limitováno nejen pozicemi vjezdů do jednotlivých domů, ale i pravidelnými roztečemi lamp veřejného osvětlení, což neposkytuje mnoho prostoru pro dílčí posuny na rozhraní budov, avšak snaha umístění nových dřevin právě na rozhraní jednotlivých budov by představovala nejvhodnější kompoziční uliční řešení.

Změna typu lamp veřejného osvětlení (řada Thorn Avenue) zachovává neutrální černou barevnost i variabilitu v osazení (stožár/výložník) a stylově moderním minimalistickým pojetím neodporuje architektonické povaze historického jádra. Rozvržení a hustota lamp bude ještě předmětem dalších projednání. Jako konfliktní vnímáme posilování nezbytné intenzity osvětlení zemními svítidly, která by vrhala na fasády domů deformované stíny stromů a plastické výzdoby a znetvořovala by tak proporce figur sochařských děl, jež jsou koncipovány pro podhled a horní osvětlení. Nejvýraznějším nositelem památkových hodnot na náměstí jsou historické fasády a kamenosochařská díla, k jejichž původní prezentaci v noci nepatří nasvětlení zespodu a už vůbec nepatří k roli doprovodné zeleně. Nasvětlení korun dřevin z úrovně terénu rovněž negativně působí na vegetační poměry stromů (jejich cirkadiánní rytmus), které pro správný růst, vývoj a dobře funkční fotosyntézu potřebují pravidelné střídání světla a tmy.

Nově je do rozsahu revitalizace náměstí a přilehlých ulic zahrnuta také plocha zahrady za domem č. p. 24, jež má sloužit veřejnosti a propojit náměstí s nábřežím řeky Balinky. V urbanistické skladbě a hierarchii zástavby historického jádra plní plocha funkci soukromé zahrady/dvora, tedy kompaktního ohrazeného prostoru, spjatého s režimem rezidenčního objektu. Navržené rozčlenění dvora na dva samostatné a vizuálně oddělené celky (rozárium a dětské hřiště) považujeme za nevhodné, a to především striktní fragmentací celistvé plochy na menší pravidelné úseky evokující partery komponovaných zahrad a vznikem vizuálních bariér živých plotů. Ideálním přístupem je zachování charakteru tradiční zahrady za domem s pouze bodovým a organickým řazením výsadby, bez nutnosti vymezování jakýchkoliv nových tvarů a uzavřených kompozic. Úprava bude předmětem dalších jednání.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]